

SIMON I TARRÉS, Antoni. *Llengua i política a la Catalunya del segle XVII. Alexandre Ros i Gomar (1604-1656)*. Catarroja-Barcelona: Afers, 2016. 184p. ISBN: 978-84-16260-17-1

SIMON I TARRÉS, Antoni. *La Bíblia en el pensament polític català i hispànic de l'època de la raó d'estat*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2016. 597p. ISBN: 978-84-9883-819-0

Vicent-Josep ESCARTÍ¹

Antoni Simon i Tarrés, catedràtic d'Història Moderna de la Universitat Autònoma de Barcelona, fa uns mesos que va traure a la llum dos esplèndids volums que, tot i les evidents diferències pel que respecta a la temàtica i els enfocaments, tenen en comú el fet d'ocupar-se de Catalunya i el seu encaix en el conjunt de la monarquia hispànica durant l'Edat Moderna. Dos aspectes que han apassionat l'autor en altres ocasions: la llengua i el pensament religiós –en aquest cas, no sols en l'àmbit català, sinó en el conjunt de les terres ibèriques dels Àustries.

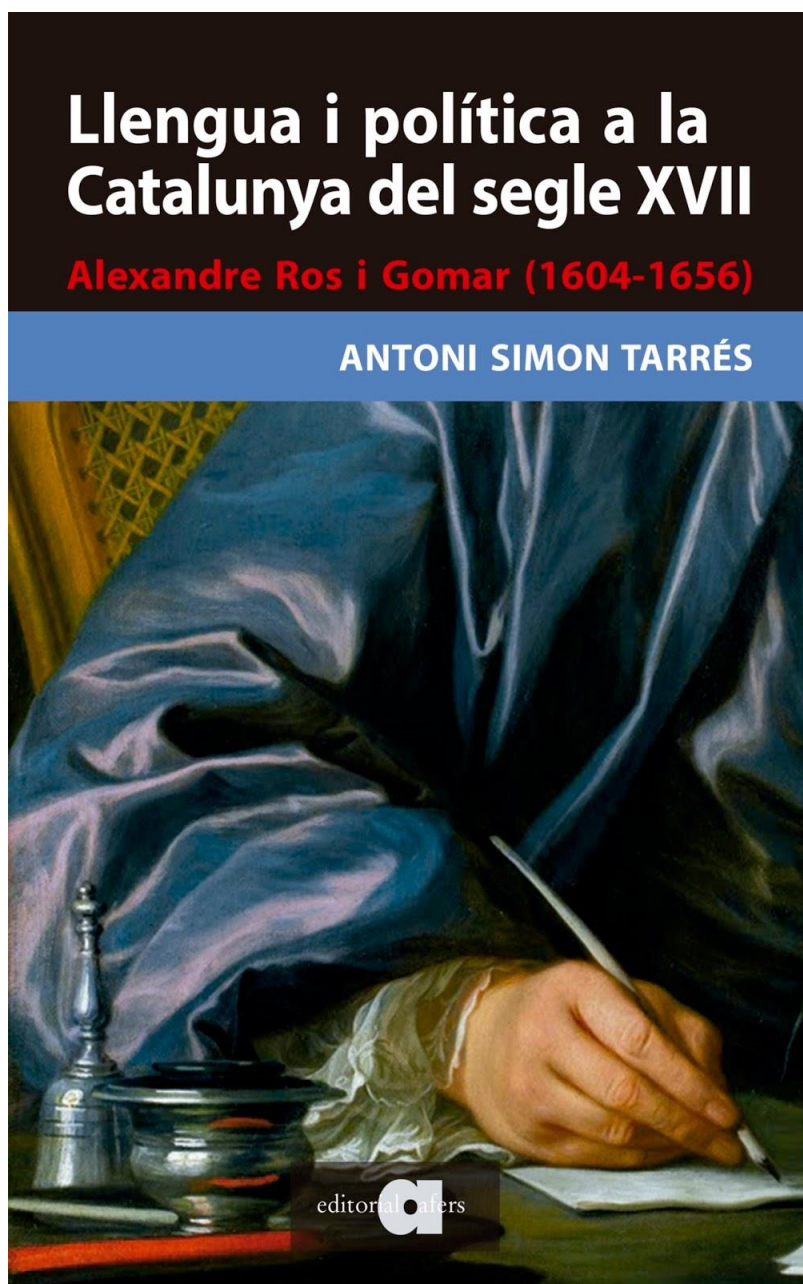
Pel que fa al primer volum, *Llengua i política a la Catalunya del segle XVII. Alexandre Ros i Gomar (1604-1656)*, publicat per l'editorial Afers (Catarroja-Barcelona, 2016), val a dir que l'autor fa una anàlisi de les relacions que s'estableixen entre la llengua i la política al Principat de Catalunya durant el segle del barroc per excel·lència i, més encara, durant un període ben concret: la Guerra dels Segadors. El llibre, dividit en dues parts ben diferenciades, presenta, en la seua primera, una sèrie de capítols que s'engloben sota el títol de “Nació i llengua a al Catalunya del XVII”.

En aquests, l'autor fa un recorregut per qüestions tan *primàries* –en el sentit de *necessàries* per entendre'n la situació–, com els conceptes de llengua, nació i identitat nacional, la relació entre el castellà i el català en l'anomenada “batalla de les llengües”, la visió dels

---

¹ Llicenciat en Història i Doctor en Filologia Catalana. Professor de la Universitat de València. Membre de l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana. E-mail: vicent.j.escarti@uv.es.

problemes lingüístics a Catalunya des de l'òptica de l'estat espanyol del XVII, o la presència de l'espanyol en terres principatines, des de les trones i, també, amb la constatació dels inevitables contactes humans provocats per la guerra –un apartat que ens sembla ben destacable.

En la segona part, Simon se centra en un personatge de relleu durant aquells anys – Alexandre Ros i Gomar–, el qual va jugar papers destacats al llarg del conflicte bèl·lic

COSTA, Ricardo da, e SALVADOR GONZÁLEZ, José María (orgs.). *Mirabilia 25* (2017/2)

Idea and Image of royal power of the monarchies in Ancient and Medieval World

Concepção e Imagem do poder real monárquico no mundo antigo e medieval

Imágen y Representación del poder real de las monarquias en los mundos antiguo y medieval

Jun-Dez 2017/ISSN 1676-5818

català, tot mostrant-nos la seua personalitat hàbil i complexa, que el portà a situar-se – des de les diferents posicions en què es va trobar– en favor d’unes determinades opcions lingüístiques i polítiques.

Antoni Simon, doncs, fa un estudi aprofundit del tema que tracta, tot abastant des de les aportacions de la historiografia de les darreres quatre dècades i, encara, tot fent una ullada al paper de la presència del català en el procés de creació de l’estat modern espanyol. Simon, que no menysté les informacions provinents de l’àmbit de la història de la llengua, focalitza la seua atenció, però, en accions que, des d’un costat o l’altre, tot i que en principi no fossen de naturalesa estrictament lingüística, acabaren determinant posicionaments sobre la llengua a Catalunya.

Pel que fa a la segona part, Simon, en centrar-se en la figura de Ros i Gomar –com ja hem dit–, ens situa davant un cas concret i de relleu, amb un personatge que va intervenir en la ja esmentada “batalla de els llengües” –entre el català i el castellà– i que, per altra banda, també va tenir un paper destacat en l’anomenada “guerra de papers” que es va lliurar a Catalunya durant la Guerra dels Segadors i que bàsicament es va ocupar de fer propaganda i contrapropaganda a favor d’un bàndol i l’altre, mostrant, quasi per primera vegada en la història, la força de les lletres a l’hora de configurar el panorama d’un enfrontament bèl·lic, i quasi com actualment ho podem veure en les mitjans de comunicació –que sempre aposten amb major o menor contundència per un dels dos bàndols, en qualsevol contesa bèl·lica o política.

Comptat i debatut, la visió crítica i documentadíssima que ens ofereix Simon d’aquell període i d’un dels seus protagonistes, és, certament, destacable, i s’aconsegueix amb escreix el propòsit que assenyala l’autor a les breus paraules de presentació del volum:

Ens proposem analitzar aquestes relacions entre política i llengua a l’àmbit concret de la Catalunya del segle XVII, i molt especialment en les dècades a l’entorn de la Guerra dels Segadors, la qual, com és sabut, suposà un xoc entre les tendències absolutistes d’un emergent estat hispànic amb un centre polític ja castellanitzat, i la formació històrica catalana, que mantenia un sistema polític pactista de tipus constitucional que tenia incorporats uns elements cultural-simbòlics propis, entre els quals la llengua.

Pel que fa al segon volum que ens ocupa, *La Bíblia en el pensament polític català i hispànic de l’època de la raó d’estat* (Barcelona, Publicacions de l’Abadia de Montserrat, 2017), cal indicar, d’entrada, que es tracta d’un treball realment ambiciós pel mateix tema central –evidentment, ampli, i que quasi fa l’efecte de ser inabastable–, però que l’autor aconsegueix tractar i estudiar amb una visió global que és ben d’agrair, tot estructurant el text en dos grans blocs.

En el primer, Simon analitza en quina manera la Bíblia va anar contribuint a la construcció d'un model polític, tant a l'espai català com a l'hispànic general, durant l'època de la raó d'estat, i això es va construir des de l'anàlisi de la producció de textos teòrics i de pensament que aportaren les seues visions concretes a la filosofia política que era considerada adient a la construcció d'una monarquia com la hispànica de l'edat moderna.

La Bíblia —el text per antonomàsia en què es fonamentava *tot*— és mostra des de les diferents interpretacions fetes pels pensadors del moment, i com aquestes repercutiren en la creació de la imatge i la praxi de l'estat. Felipe de la Torres, Juan Márquez, Luis Mur, Antoni Fuertes y Biota o l'escriptor Francisco de Quevedo, són alguns dels intel·lectuals que són invocats per tal d'esbrinar quines eren les seues interpretacions de

COSTA, Ricardo da, e SALVADOR GONZÁLEZ, José María (orgs.). *Mirabilia 25* (2017/2)
Idea and Image of royal power of the monarchies in Ancient and Medieval World
Concepção e Imagem do poder real monárquico no mundo antigo e medieval
Imágen y Representación del poder real de las monarquias en los mundos antiguo y medieval
Jun-Dez 2017/ISSN 1676-5818

determinats passatges bíblics i com enfocaven les seues reflexions per tal de col·laborar en la creació i l'afirmació d'aquell estat hispànic.

En definitiva, allò que es tracta de fer veure és com la Bíblia tingué un gran relleu en la producció d'obres de pensament polític i, a més, com aquelles doctrines dimanades en part de la paraula de Déu van estar presents en tot moment en la societat, a través no sols dels tractats polítics, sinó també en la poesia, el teatre i, especialment, en la literatura homilètica, abastant, així, el conjunt de la societat sencera.

A la segona part, l'autor ens mostra els models del que s'anomena la “cultura biblicopolítica”, especialment en aquells en què es detecta clarament la presència de la teoria de l'estat, tal com s'entenia en aquell època i, encara, analitzant conceptes com *nació, rei, regne, tirania* o, també, d'altres que envoltaven aquells més fonamentals: *cort, consell, pacte, prudència, guerra*, etc., i que col·laboraven clarament a definir els més principals i, per tant, fonaments inexcusables de l'estat i emparats per un revestiment quasi diví, que venia conferit per la religió.

Ara bé: potser, allò que més destaca en aquest estudi, a la fi, és veure com uns mateixos conceptes foren vistos de manera diversa –en part– des de la política cortesana castellana que tendia a l'absolutisme i des de la cultura política catalana l'origen pactista, que en feia lectures diferents. Religió i estat, rei i Déu, tot en una interrelació complexa que va anar cimentant la construcció de la monarquia hispànica on sempre, però, van haver esclatxes o veus més o menys dissonants, que interpretaven les coses des d'òptiques variades i que, de vegades, acabaren per xocar.

A tal de conclusió, convé remarcar que els dos volums d'Antoni Simon Tarrés són, sense dubte, dues aportacions fonamentals per tal d'entendre l'Edat Moderna a Catalunya –i a la resta de la monarquia hispànica–; però, en particular, esdevenen dues obres clau per capir millor la relació entre aquelles dues entitats que no sempre es varen trobar en pla d'igualtat –o que no ho varen estar, sovint–: l'Estat que es configurava per obra d'una poderosa maquinària al servei dels Àustries hispànics, amb tota el seu edifici teòric polític i religiós, i la Catalunya d'aquell període en què, tot i els esforços i els enfrontaments, la seua veu anava evolucionant cap a un futur incert que acabà per ser més negatiu encara, després de la Nova Planta que imposaria el primer Borbó d'Espanya.